

BEU. SBE. Derg.
Cilt:4 Sayı:1 Haziran 2015

SÜPHAN DAĞI'NI ZİYARET EDEN YERLİ TURİST PROFİLİ*

Hasan KÖŞKER* - Mehmet KAHYAĞLU**

Özet

Süphan Dağı'nı ziyaret eden yerli turist profilinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada; veriler, Haziran ve Temmuz 2013 aylarında anket yardımıyla toplanmıştır. Anket; yüz yüze ve elektronik ortamda gerçekleştirilmiştir. 284 katılımcıdan elde edilen verilerin yüzde, frekans ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca demografik özellikler ile bazı seyahat bilgilerinin arasındaki ilişkinin tespitine yönelik ki-kare analizi yapılmıştır. Araştırmada; tırmanışların genellikle Temmuz ve Ağustos aylarında gerçekleştiği, dağın en çok doğa yürüyüşü amacıyla tercih edildiği, ziyarette en etkili faktörün aile-dost ve akraba tavsiyesi olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda Süphan Dağı'nda alt ve üst yapı yatırımlarının yapılması, yurtiçi ve yurt dışında etkin olarak tanıtılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Alternatif Turizm, Dağ Turizmi, Süphan Dağı*

PROFILE OF DOMESTIC TOURIST WHO VISIT SUPHAN MOUNTAIN

Abstract

In this study that aimed to determine the profile of domestic tourists who visit Suphan Mountain; data were obtained by survey between June and August 2013. The survey was carried out face-to-face and electronically. The percent, frequency and standard deviation values of data that obtained form 284 participants were calculated. In addition, chi-square analysis was performed to determine relationship between demographic characteristics and some travel information. In the study; it's identified that climbing is occurred in July and August generally, the mountain is preferred for trekking mostly; the advice of family, friend and relative is most effective factor on travel. At the end of the study; it's suggested to make infrastructure and superstructure investments for Suphan and to introduce Suphan both domestic and abroad effectively.

Key Words: *Alternative Tourism, Mountain Tourism, Suphan Mountain*

---

* Bu çalışmadaki katılımcıların demografik özellikleri ve seyahat bilgilerine ilişkin bazı veriler 22-24 Eylül 2014 tarihli III. Uluslararası Ahlat-Avrasya Bilim, Kültür ve Sanat Sempozyumunda sunulan "Süphan Dağını Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Satın Alma Karar Sürecinin Değerlendirilmesi" isimli Bildiride de kullanılmıştır.

* Okutman, Bitlis Eren Üniversitesi Adilcevaz Meslek Yüksekokulu, hasankosker@yahoo.com

** Öğretim Görevlisi, Bitlis Eren Üniversitesi Adilcevaz Meslek Yüksekokulu, mkahyaoglu@hotmail.com

GİRİŞ

Uluslararası düzeydeki en büyük sosyo-ekonomik olaylarından birisi olan turizm, Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeler için ekonomik ve sosyal kalkınmanın destekleyici sektörlerinden birisidir (Pınar, 2005:47). Bireylerin dinlenme ihtiyacını karşılamaya yönelik olan turizm faaliyetlerine II. Dünya savaşından sonraki yıllarda ilgi artmıştır. Kentleşme, nüfus artışı, insan ömrünün uzaması, sosyal haklardaki gelişmeler, gelir düzeyinin artması, kültür ve eğitim seviyesinde meydana gelen gelişmeler, hayat standardının yükselmesi, turizm bilincinin oluşması, teknolojik gelişmeler, toplu taşımacılık ve paket turların ortaya çıkması turizm talebini arttıran unsurların bir kısmıdır. Bu unsurlara bağlı olarak turizm hareketlerinde artışlar olmuştur (Walton, 2005:5-12).

Ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler ile birlikte turizm sektöründe tüketici algılarında ve davranışlarda değişiklikler olmuştur (Emir ve Avan, 2010:203). Gelenekselleşen deniz-kum-güneş üçlüsüne odaklı turizm hareketlerinin yerine: zevk, macera, sürpriz ve can sıkıntısını azaltmak amaçlı (Lee ve Crompton,1992:732) yenilik arayışı içeren seyahatler, turistlerin seyahat karar ve tercihlerinde önemli rol oynamaktadır (Patrick, 2002:384). Bu karar ve tercihler, turistleri farklı ve değişik turizm hareketlerine yöneltmektedirler. Bu yönelmenin sonucu olarak turistler tatillerini farklı mevsimlerde, farklı bölgelerde; değişik heyecan ve deneyimler yaşayarak alternatif turizm çeşitlerine yönelmişlerdir. Bu arayışlar doğrultusunda kıyı turizminin yanı sıra kültür, sağlık, termal, kış, golf, av, yat, inanç, kuş gözlemciliği, rafting, su altı dalış, mağara, gençlik, botanik, hava sporları, kongre ve fuar, yayla, dağ ve doğa turizmi şeklinde alternatif turizm türleri de önemli hale gelmiştir (<http://www.kultur.gov.tr>).

Alternatif turizm türlerinden olan dağ turizmi, içinde bulunduğumuz dönemde önemli bir turizm çeşidi olarak yer almaktadır. Dağ turizmi; dağlık ortamlarda bulunma, dinlenme ve tatil ile dağ sporları yapmak uğraşlarını kapsayan bir turizm hareketidir. Bu turizm hareketi, genellikle orta ve yüksek dağlık yörelerde planlanır ve geliştirilir (Ülker, 1992:11). Dağ turizmi, doğayı tanımak, doğada bulunmak, macera yaşamak ve onunla mücadele etmek isteyen insanların tercih ettiği bir turizm türüdür.

11 Temmuz 2014 tarihi itibarıyla Türkiye'de 337 aktif dağcılık kulübü ve 81 il temsilcisi faal olarak dağ turizminin gelişmesi için hizmet etmektedir (www.tdf.gov.tr). Türkiye'de 28 tane kış turizm merkezi ilan edilmiş olup, 20 tanesinin imar planları tamamlanmıştır. Bunların 8 tanesi faal, 5 tanesi de kısmen faaldir. Mevcut yatak kapasitesi 9.549, hedeflenen toplam yatak kapasitesi 78.645 adettir (www.ktb yatirimisletmeler.gov.tr). Bu yapılanlar dağcılık ve kış turizminin Türkiye'de hızlı bir biçimde geliştirilmeye çalışıldığını göstermektedir. Türkiye'de 100 bin kadar kişinin kış ve dağ turizmiyle faal olarak ilgilendiğini düşünülmektedir (Kozak, 2012: 31).

Bu çalışmada; Süphan Dağı'nın turizm potansiyeli hakkında genel bilgi verilmiştir. Süphan'a seyahat gerçekleştiren yerli turistlerin demografik, seyahat özellikleri ile seyahat boyunca karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda dağ turizmi ve Süphan Dağı hakkında bilgi verilmiştir. Akabinde ise ankete katılanlardan elde edilen verilere bağlı bulgu ve öneriler sunulmuştur.

DAĞ TURİZMİ

İnsanları seyahate yönelten etkenlerin başında doğal çekiciliklerin önemli bir rolü vardır. Doğal çekicilikler içerisinde yer alan doğa, tarihin her döneminde insanların ilgisini çeşitli nedenlerle çekmiştir. İnsanlık tarihinin gelişmesi ile birlikte doğal kaynakların kullanımı, alternatif turizm faaliyetlerinin zenginleşmesinde ve gelişmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Doğa turizmi; doğal ortamlara yapılan seyahatleri ifade etmektedir. Doğal çekicilikler insanların gidecekleri yerleri seçme kararında önemli rol oynamaktadır (Holden, 2000). Doğa merkezli turizm türlerinde, doğal çekiciliklerin türüne bağlı olarak doğa ile etkileşim farklı derecelerde olmaktadır. Doğal kaynaklar ziyaretçilerine farklı düzeyde heyecan, deneyim ve eğlence olanakları sunmaktadır (Swarbrook, Beard, Leckie ve Pomfred, 2003). Doğaya yönelik turizm faaliyetleri her yönü ile kirlilikten uzak bir çevrede ve bozulmamış bir doğa ortamında gerçekleşmesi nedeniyle dünyada yükselen bir değer haline gelmiştir (Şenol, 2008:29).

Doğa; doğa turizmi, eko-turizm, yaban hayatı turizmi gibi diğer turizm türlerinin, turizm varlıklarının ve varış noktalarının önemli çekim unsurlarındandır (Gee, Makens ve Choy, 1994; Swarbrook, ve diğerleri, 2003). Doğal turistik varlıklar; turistlerin görmek, tanımak ve yararlanmak istedikleri, doğada kendiliğinden oluşan turistik çekiciliklerdir. Bu çekicilikler doğal harikalar (peribacaları, travertenler, delta vb), mağaralar, obruklar, şelaleler, şifalı sular, denizler, göller, akarsular, turizme elverişli iklim şartları, bitki örtüsü, av hayvanları ve dağlardan oluşmaktadır (Hazar, 2007). Her bölgenin kendine has doğal güzellikleri vardır ve bu güzellikleri de yerinde görmek isteyen meraklılar bulunmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2009:170). Bu doğal güzelliklerden biri olan dağlar dünyadaki başlıca turizm kaynaklarından biridir (Somuncu, 2004:7). Dağcılık; köklü bir macera sporu, meydan okuma ve risk almayı gerektiren fiziksel bir aktivitedir (Beedie ve Hudson, 2003:625).

Dağcılık 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupalı (İngiliz ve Fransızlar başta olmak üzere) zenginlerin boş zamanlarını değerlendirme ve hayatlarının rutinlerini yeni maceralarla süsleme arayışı sonucu bir spor türü olarak ortaya çıkmıştır. 20.yüzyılın başında diğer ulusların da ilgisini çekmeyi başarmıştır. Uluslararası bir spor haline gelmesi ise 1931 yılında, merkezi Cenevre'de olan Uluslararası Dağcılar Birliği (UIAA)'nin kurulmasıyla olmuştur (<http://tr.wikipedia.org>). Dağcıların, yaşadıkları yerden başka bölgelere ya da ülkelere seyahat etmeleri sonucunda dağcılık, sadece

kitlesel bir spor aktivitesi olarak kalmamış, aynı zamanda kitlesel bir turizm hareketi olmuştur.

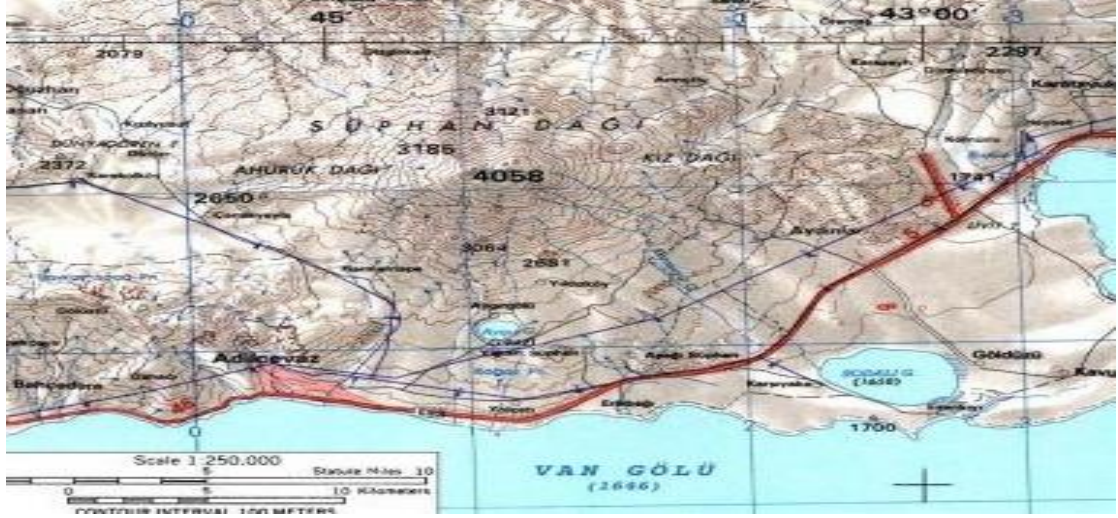
Türkiye'nin Dağ Turizmi Potansiyeli ve Süphan Dağı

Türkiye kuzeyde Karadeniz Dağları, güneyde Toros Dağları ve iç kesimlerde Ağrı, Süphan ve Erciyes gibi yüksek volkanik dağların varlığı nedeniyle dağcılık ve dağ turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Değişik iklim bölgelerinde bu dağlardaki biyolojik ve kültürel çeşitlilik, dağları daha da çekici kılmaktadır (Somuncu, 2004:18). Ülkemiz, farklı yüksekliklerdeki zengin jeomorfolojik ve tektonik yapıya, flora ve faunası olan ormanlara, av ve yaban hayatına sahip dağlarıyla; hem kış turizmi hem de dağ yürüyüşü ve tırmanış, dağcılık sporunu sevenlere olağanüstü çekici ve ilginç olanaklar sunmaktadır (Hazar, 2007:102). Türkiye dağ turizmi potansiyeli bakımından dünyanın sayılı ülkeleri arasında olmasına rağmen bu potansiyel turizm faaliyeti olarak yeterince değerlendirilememektedir (Ceylan ve Demirkaya, 2007:28). Önceleri hayvanları otlatmak ve yaylaya çıkma amacıyla çıkılan dağlarımızın turizm amaçlı kullanılması; dağcılık sporunun katkıları sayesinde olmuştur (Doğaner, 1991:138). Türkiye'de ilk dağ tırmanışları; 19. Yüzyılda yabancı gezginler, coğrafya, botanik vb konularında araştırma yapan yabancı bilim adamları tarafından gerçekleştirilmiştir. Spor amaçlı dağcılık ise 20. yüzyılın ilk yarısında başlamıştır (Uyanık, 1947 den aktaran: Somuncu, 2004). 1990'dan itibaren Türkiye Dağcılık Federasyonu, dağcılıkla ilgili kulüpler, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerin organize ettiği spor amaçlı dağcılık aktiviteleri artmıştır. Böylece dağcılık sporu için yapılan seyahatlerin ülkemizdeki kitlesel turizm hareketliliğini de arttırdığı söylenebilir.

Uzun yıllar boyunca dağcılar; dağlara tırmanmak, yürüyüş yapmak ve dağ deneyimi kazanmak için tırmanışlar gerçekleştirmişlerdir (Beedie ve Hudson, 2003:627). Mahruki (1996); günümüzdeki dağcılığın sadece bir dağın zirvesine veya kayanın yüzüne tırmanmaktan ibaret olmadığını, bu faaliyetlerin çok çeşitlendiğini belirtmektedir. Dağlık alanlar kış sporlarının yanı sıra, yamaç paraşütü, dağ ve doğa yürüyüşü, kuş gözleme, yaban hayatı izleme ve eko-turizm gibi birçok değişik alternatifler sunması, bu ekosistemleri oldukça çekici bir duruma getirmiştir (Ceylan ve Demirkaya, 2007:28).

Süphan Dağı, Doğu Anadolu Bölgesinde Van Gölü Havzası ile Yukarı Murat Havzası arasında yer almaktadır. Van Gölü'nün kuzeyinde Adilcevaz'dan yükselen Süphan Dağı 4058 metrelik zirvesiyle Büyük Ağrı (5137m) ve Cilo (4168m) Dağlarından sonra, ülkemizin en yüksek üçüncü dağıdır (Özgülbaş, 2011:16). Bu dağın dörtte üçlük kısmı Bitlis il sınırları içinde olup (Bülten13, 2008:8), dörtte birlik kısmı Van ve Ağrı illeri sınırları içindedir. Süphan Dağı, Bitlis-Ağrı-Van illerinin sınır kavşağında yer almakta olup, Bitlis ili Adilcevaz ilçesine 9 km mesafededir.

Şekil 1:Süphan Dağı'nın Haritası

Kaynak:wowturkey, 2014

Yaklaşık 24 km² çaplı bir alanda yükselen Süphan Dağı'nda orman bulunmamaktadır. Dağın 2000 metreden yüksek kısımları otlak, alpin çayırlar (Ülker, 1992:80), geven ve kekikle kaplıdır. Süphan Dağına tırmanışlar genellikle dört rota üzerinden yapılmaktadır. Bunlar; Kışkılı klasik rotası, Harmantepe rotası, Ayır Gölü rotası ve Çanakyayla rotalarıdır. Amatör dağcılar için en uygun tırmanış zamanı Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Kışkılı, Harmantepe ve Ayır Gölü'nün GPS (Küresel Yer Belirleme Sistemi), koordinat ve rotalarıyla ilgili çalışmalar tamamlanmıştır.

Dağın zirvesi krater şeklindedir. Bu krater içinde son bir volkanik patlamayla oluşmuş daha küçük çaplı bir krater dağı daha mevcuttur. Bu krater dağında tam 10 adet zirve bulunmaktadır (Özgülbaş, 2011:16). Dağın güney kesiminde yükselen Sandıktepe (4058m) ve kuzeydoğusunda yükselen Kırkşehit Tepesi (4056m) dağın en yüksek iki noktalarını teşkil etmektedir (Gül, 2013). Süphan Dağı'nın birçok yerinde su kaynakları bulunmaktadır. Dağın kuzey doğusunda büyük bir kaplıca, büyüklü küçüklü 10'u aşkın gölet bulunmaktadır. Bu göletlerden bazıları sıcak olup kaplıca özelliği taşımaktadır (Bülten13, 2008:9). Dağın güney eteklerinde bulunan Ayır Gölü başlı başına bir doğal güzellik ve turistik çekim merkezidir (Köşker, 2001). Göl; yüzme, su sporları, olta balıkçılığı, kamp ve piknik yapmak için elverişlidir.

Süphan Dağı'nın yaz aylarında profesyonel ekipman gerektirmeden çıkılabilen bir dağ olması, amatör dağcılara da tırmanış kolaylığı sağlamaktadır. Bu dağda tırmanış, yürüyüş, yaban hayatı, güneşin doğuş ve batışı, Van Gölü manzarası izleme, Sütey Yaylasına gerçekleştirilen gezilerin yanı sıra, tur kayağı

ve yamaç paraşütü faaliyetleri de yapılmaktadır. Bu dağ, belirtilen faaliyetler için ulusal ve uluslararası düzeyde dağcılık ve doğa sporlarına yönelik faaliyet gösteren birçok kulüp, federasyon vb organizasyon üyeleri tarafından ziyaret edilmektedir. Ayrıca bazı seyahat acentaları da Süphan Dağı varış noktalı tur programları düzenlemektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı; Süphan Dağı'nın turizm potansiyeli hakkında bilgi verilmesi, Süphan'a seyahat gerçekleştiren yerli turistlerin demografik ve seyahat özelliklerinin belirlenmesi, seyahat boyunca karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Süphan Dağı'nı ziyaret eden yerli turistlerin demografik özellikleri nelerdir?
- 2- Süphan Dağı'nı ziyaret eden yerli turistlerin bu seyahate ilişkin değerlendirmeleri nasıl olmuştur?
- 3- Süphan Dağı'nı ziyaret eden yerli turistlerin demografik özellikleri ile genel olarak seyahat amacı arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- 4- Süphan Dağı'nı ziyaret eden yerli turistlerin demografik özellikleri ile Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?

Bir yöreye gelen turist profilini belirlemek, yörede sunulan hizmet kalitesinin artırılması için yapılan çalışmalara kaynak teşkil eder (Emir, Kılıç, ve Temeloğlu, 2010:203). Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007) tarafından yayınlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 kapsamında Türkiye'de alternatif turizm pazarına dayalı ürünler araştırılarak bölgesel ve yerel bazda kapasite arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması ve bu değerlerin pazarlamasını hedeflenmektedir. Bu doğrultuda düşünüldüğünde doğaya dayalı alternatif turizm türlerinden olan dağ turizmi üzerine durulması gereken önemli turizm türlerindedir. Süphan Dağı'na olan talebin artırılması için kamu ve özel kuruluşların yapacağı çalışmalarda mevcut talebin özelliklerini belirlemek, gelecekte sektörün gelişmesine yönelik yapılacak yatırımlarda yol gösterici olması açısından önemlidir. Belirtilen nedenlerden dolayı araştırma sorularının yanıtları önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada öncelikle dağ turizmi ve Süphan Dağı'na yönelik ikincil veri taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni olarak Süphan Dağı'na tırmanış gerçekleştirmiş olan kişiler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde

katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 6 adet, ikinci bölümde ise katılımcıların genel seyahat amaçlarını ve Süphan Dağı seyahatine ilişkin değerlendirmelerini belirlemek üzere 20 adet olmak üzere toplam 26 adet kapalı uçlu soru bulunmaktadır. Ankette yer alan soruların hazırlanmasında literatür taraması (Emir vd, 2010; Çevirgen, 2004; Gürbüz, 2005; Günal, 2005; Ceylan ve Demirkaya, 2007; Avan, 2010) ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır.

Anket Haziran ve Temmuz 2013 aylarında katılımcılara yüz yüze ve elektronik ortamda uygulanmıştır. Bu doğrultuda Türkiye Dağcılık Federasyonu resmi web sitesi, Bitlis'te faaliyet gösteren bazı yerel haberlerin web sitelerinde yayınlanmıştır. Ayrıca Adilcevaz'da faaliyet gösteren Süphan Doğa Sporları Derneği aracılığıyla Süphan Dağı'na seyahat gerçekleştirmiş kişilerin e-postalarına anket formu gönderilerek veriler elde edilmiştir. Anket formu 312 kişi tarafından cevaplanmıştır. Hatalı veya eksik kodlamalar sebebiyle 284 anket değerlendirmeye alınmıştır. Anketlerin değerlendirilmesinde, katılımcıların demografik özellikleri ve seyahat bilgilerine ilişkin yüzde, frekans değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca demografik özellikler ile bazı seyahat bilgilerinin arasındaki ilişkinin tespitine yönelik ki-kare testinin sonuçlarına yer verilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1'de katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Demografik Özellikler		F	%	Demografik Özellikler		F	%
Cinsiyet	Bay	232	81,7	Meslek	Memur	89	31,3
	Bayan	52	18,3		İşçi	20	7,0
Medeni Durum	Bekar	122	43,0	Emekli	34	12,0	
	Evli	162	57,0	Öğrenci	33	11,6	
Yaş	20 yaş ve altı	18	6,3	Serbest Meslek	16	5,6	
	21-30	72	25,4	Diğer	92	32,4	
	31-40	72	25,4	Aylık Gelir	850 TL ve altı	12	4,2
	41-50	62	21,8		851-2000 TL arası	84	29,6
	51 yaş ve üzeri	60	21,1		2001-3000 TL arası	114	40,1
Öğrenim Durumu	İlköğretim	6	2,1	3001 TL ve üzeri	74	26,1	
	Lise	44	15,5				
	Ön lisans	44	15,5				
	Lisans	138	48,6				
	Lisans Üstü	52	18,3				

Tablo 1'de verilen katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin öne çıkan bazı bulgular şu şekildedir; %81,7'si erkek, %57'si evli, %50,8'i 21-40 yaş arası, %48,6'sı lisans eğitim alan, %66,2'si 2001TL ve üzerinde aylık gelire sahip katılımcılardan oluşmaktadır. Tablo 2'de Katılımcıların seyahat özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

SÜPHAN DAĞI'NI ZİYARET EDEN YERLİ TURİST PROFİLİ

Tablo 2: Katılımcıların Seyahat Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Seyahat Bilgileri		F	%
Genel olarak seyahat amacı	Tarihi ve kültürel varlıkları ziyaret	30	10,6
	Doğal çekicilikleri yerinde görmek	158	55,6
	İş seyahatleri	4	1,4
	Aile/dost/akraba ziyaretleri	28	9,9
	Dinlenme/eğlenme	28	9,9
	Dağ (tırmanış) turizmi	32	11,3
	Diğer	4	1,4
Dağ (Tırmanış) turizmi amaçlı herhangi bir bölgeyi ziyaret etme sıklığı	Hiç	14	4,9
	Nadiren	24	8,5
	Ara sıra	78	27,5
	Genellikle	100	35,2
	Her zaman	68	23,9
Dağcılık konusunda eğitim	Var	192	67,6
	Yok	92	32,4
Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni	Doğa yürüyüşü (Trekking)	94	33,1
	Macera	16	5,6
	Tur Kayağı	10	3,5
	Doğal Çekicilikler	70	24,6
	Dağın Coğrafik (Jeolojik) Özellikleri	52	18,3
	Yamaç paraşütü	14	4,9
	Tırmanış	22	7,7
	Diğer	6	2,1
Süphan Dağı Seyahatine çıkmayı etkileyen unsurlar	Aile/dost/akraba tavsiyesi	114	40,1
	Seyahat acentası/tur operatörü tavsiyesi	4	1,4
	Turizm danışma bürosu tavsiyesi	2	0,7
	İnternet	30	10,6
	Yazılı medya	6	2,1
	Görsel/işitsel medya	34	12,0
	Dağcılık organizasyonları	76	26,8
	Diğer (merak vb)	18	6,3
Süphan Dağı seyahatine eşlik edenler	Yalnız	8	2,8
	Aile	6	2,1
	Arkadaşlarım	224	78,9
	Tur Grubu	24	8,5
	Aile + Arkadaşlar + Tur Grubu	14	4,9
	Diğer	8	2,8
Süphan Dağı'nın bulunduğu şehre ulaşım için tercih edilen yol	Karayolu	158	55,6
	Karayolu + Havayolu	122	43,0
	Karayolu + Demiryolu	4	1,4
Süphan Dağı seyahatinde tercih edilen konaklama türü	Otel	44	15,5
	Kamp/Çadır	164	57,7
	Pansiyon	14	4,9
	Kamu Tesisleri	40	14,1
	Diğer	22	7,7
Süphan Dağı tırmanışının gerçekleştiği ay	Şubat	48	16,9
	Haziran	46	16,2
	Temmuz	82	28,9
	Ağustos	58	20,4
	Diğer	50	17,6

Tablo 2'nin devamı: Katılımcıların Seyahat Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Seyahat Bilgileri		F	%
Şehir merkezinden dağ tırmanış noktasına ulaşımında tercih edilen ulaşım aracı	Otomobil	88	31,0
	Arazi Taşıtı	36	12,7
	Minibüs	106	37,3
	Otobüs	28	9,9
	Traktör	26	9,2
Tırmanış rotası	Kışkılı Köyü (klasik)	166	58,5
	Ayır Gölü	48	16,9
	Çanakyayla Köyü	22	7,7
	Harmantepe Köyü	26	9,2
	Yıldız Köyü	22	7,7
Tırmanışta kamp	Yapıldı	232	81,7
	Yapılmadı	52	18,3
Süphan Dağı tırmanışında rehber eşlik etti mi?	Evet	174	61,3
	Hayır	110	38,7
Verilen rehberlik (mihmandarlık) hizmetinden memnun kalma durumu	Hiç memnun kalmadım	2	1,1
	Memnun kalmadım	8	4,6
	Az memnun kaldım	12	6,9
	Memnun kaldım	56	32,2
	Çok memnun kaldım	96	55,2
	Toplam	174	100,0
Tırmanış süresince katılımcıları etkileyen Dağın olumlu özellikleri	Bitki örtüsü (Flora)	18	6,3
	Van Gölü manzarası	130	45,8
	Gün doğumu/batımı	36	12,7
	Tektonik oluşumlar (Krater gölleri)	74	26,1
	Diğer	26	9,2
Tırmanışı olumsuz etkileyen faktörler	Hava şartları	66	23,2
	Tırmanış rotası	18	6,3
	Yüksek irtifa	46	16,2
	Coğrafi zorluklar	38	13,4
	Fiziki zorluklar (yorgunluk vb)	26	9,2
	Konaklama	36	12,7
	Güvenlik	16	5,6
	Hiçbiri	38	13,4
	Diğer	24	8,5
Seyahati olumlu etkileyen faktörler	Konaklama	36	12,7
	Ulaşım	24	8,5
	Yeme/İçme	44	15,5
	Rehberlik hizmetleri	92	32,4
	Güvenlik	26	9,2
	Misafirperverlik	38	13,4
Seyahati olumsuz etkileyen faktörler	Diğer	24	8,5
	Konaklama	72	25,4
	Ulaşım	106	37,3
	Yeme/İçme	20	7,0
	Rehberlik hizmetleri	10	3,5
	Güvenlik	26	9,2
Tırmanışın zorluk derecesi	Hiçbiri	46	16,2
	Diğer	4	1,4
	Çok kolay	20	7,0
	Kolay	56	19,7
	Orta derecede zor	134	47,2

Zor	56	19,7
Çok zor	18	6,3

Tablo 2'ye göre; katılımcıların genel seyahat amacının çoğunlukla (%55,6) doğal çekicilikleri yerinde görmek olduğu, Süphan Dağı'nı ziyaret etme kararında en etkili faktörün (%40,1) aile/dost/akraba tavsiyesi olduğu, seyahat acentası/tur operatörü tavsiyesinin (%0,7) çok düşük bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Herhangi bir bölgeyi dağ (tırmanış) turizmi amaçlı ziyaret etme sıklığına ilişkin katılımcılardan, genellikle ve her zaman seçeneklerini işaretleyenlerin oranı %59,1'dir. Katılımcıların çoğunun (%67,6) dağcılık konusunda eğitilmiş olduğu, Süphan Dağı'nın genellikle (%57,7) doğa yürüyüşü ve dağın doğal çekiciliklerinden dolayı tercih edildiği, katılımcıların genellikle (%78,9) arkadaşlarıyla tırmanışı gerçekleştirdiği tespit edilen bulgulardandır.

Süphan Dağı'nın bulunduğu şehre genellikle karayolu (%55,6), karayolu+havayolu (%43,6) ile; şehir merkezinden dağ tırmanış noktasına ise minibüs, otomobil veya arazi taşıtı (%90) ile ulaşıldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların genellikle Temmuz (%28,9), Ağustos (%20,4), Şubat (%16,9) ve Haziran (%16,2) aylarında tırmanış gerçekleştirdiği ve konaklama için genellikle kamp/çadır (%57,7) tercih ettikleri göze çarpmaktadır. Zirve tırmanışında Kışkılı köyü rotasının daha çok (%58,5) tercih edildiği ve tırmanışlarda dağcılarının büyük bir oranının (%81,7) kamp yaptıkları, tırmanışların genellikle (%61,3) rehber (mihmandar) eşliğinde gerçekleştiği, verilen rehberlik hizmetinden memnun (%77,4) kaldığı tespit edilen sonuçlardandır.

Tırmanış süresince katılımcıların Van Gölü manzarası (%45,8) ve dağdaki tektonik oluşumlardan (%26,1) olumlu (%71,9) olarak, olumsuz hava şartları (%23,2) ve yüksek irtifadan (%16,2) ise olumsuz etkilendikleri tespit edilmiştir. Tırmanışın zorluk derecesini orta derece olarak belirtenlerin oranı (%47,2) oldukça yüksektir.

Genel olarak seyahati olumlu etkileyen faktörlerin rehberlik hizmetleri (%32,4), yeme-içme (%15,5) ve misafirperverlik (%13,4) olduğu, olumsuz etkileyen faktörlerin ise ulaşım (%37,3) ve konaklama (%25,4) olduğu öne çıkmaktadır.

Tablo 3'te katılımcıların demografik özellikleri ile genel olarak seyahat amacı ve Süphan Dağı'nı tercih etme nedenleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik ki-kare testi'nin sonuçları yer almaktadır. Bu analiz sonucunda katılımcıların cinsiyetleri ve meslekleri ile Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni, aylık gelirleri ile genel olarak seyahat amacı arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Medeni durumu, yaşları ve aylık gelirleri ile Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni arasında; öğrenim durumu, yaş ve meslekleri ile de genel olarak seyahat amaçları arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Demografik Özellikleri ile Bazı Seyahat Bilgilerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Ki-Kare Analizi Sonuçları

Demografik Özellikler	Genel olarak seyahat amacı								Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni							
	Profil	Tarihi ve kültürel varlıkları ziyaret	Doğal çekicilikleri yerinde görmek	İş seyahatleri	Aile/dost/akraba ziyaretleri	Dinlenme/eglenme	Dağ (turmans) turizmi	Diğer	Doğa Yürüyüşü (Trekking)	Macera	Tur Kayağı	Doğal Çekicilikler	Dağın Coğrafik Özellikleri	Yamaç Paraşütü	Tırmanış	Diğer
Cinsiyet	Bay	F 28	126	4	26	20	24	4	78	16	4	60	42	8	18	6
		% 12,1	54,3	1,7	11,2	8,6	10,3	1,7	33,6	6,9	1,7	25,9	18,1	3,4	7,8	2,6
Cinsiyet	Bayan	F 2	32	-	2	8	8	-	16	-	6	10	10	6	4	-
		% 3,8	61,5	-	3,8	15,4	15,4	-	30,8	-	11,5	19,2	19,2	11,5	7,7	-
$X^2=10,174$ $p=0,118$								$X^2=23,083$ $p=0,002^{**}$								
Medeni Durum	Bekar	F 10	62	-	16	16	16	2	40	12	4	36	12	2	10	6
		% 8,2	50,8	-	13,1	13,1	13,1	1,6	32,8	9,8	3,3	29,5	9,8	1,6	8,2	4,9
Medeni Durum	Evli	F 20	96	4	12	12	16	2	54	4	6	34	40	12	12	-
		% 12,3	59,3	2,5	7,4	7,4	9,9	1,2	33,3	2,5	3,7	21,0	24,7	7,4	7,4	-
$X^2=10,364$ $p=0,110$								$X^2=29,903$ $p=0,000^*$								
Öğrenim Durumu	İlköğretim	F -	6	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2	-	-	-
		% -	100	-	-	-	-	-	33,3	-	-	33,3	33,3	-	-	-
	Lise	F 2	24	-	12	-	6	-	18	2	-	18	4	-	2	-
		% 4,5	54,5	-	27,3	-	13,6	-	40,9	4,5	-	40,9	9,1	-	4,5	-
	Önlisans	F 4	22	-	8	8	2	-	16	4	-	12	8	-	2	2
		% 9,1	50,0	-	18,2	18,2	4,5	-	36,4	9,1	-	27,3	18,2	-	4,5	4,5
Öğrenim Durumu	Lisans	F 22	76	4	4	14	18	-	46	6	10	24	28	10	12	2
		% 15,9	55,1	2,9	2,9	10,1	13,0	-	33,3	4,3	7,2	17,4	20,3	7,2	8,7	1,4
Öğrenim Durumu	Lisansüstü	F 2	30	-	4	6	6	4	12	4	-	14	10	4	6	2
		% 3,8	57,7	-	7,7	11,5	11,5	7,7	23,1	7,7	-	26,9	19,2	7,7	11,5	3,8
$X^2=68,217$ $p=0,000^*$								$X^2=39,471$ $p=0,074$								
Yaş	20 yaş ve altı	F 2	10	-	4	2	-	-	6	2	-	10	-	-	-	-
		% 11,1	55,6	-	22,2	11,1	-	-	33,3	11,1	-	55,6	-	-	-	-
	21-30 yaş arası	F 8	24	-	16	10	12	2	24	4	-	18	8	4	8	6
		% 11,1	33,3	-	22,2	13,9	16,7	2,8	33,3	5,6	-	25,0	11,1	5,6	11,1	9,3
	31-40 yaş arası	F 12	50	-	-	4	6	-	12	10	8	8	22	4	8	-
		% 16,7	69,4	-	-	5,6	8,3	-	16,7	13,9	11,1	11,1	30,6	5,6	11,1	-
Yaş	41-50 yaş arası	F 8	34	2	8	2	8	-	22	-	-	18	16	2	4	-
		% 12,9	54,8	3,2	12,9	3,2	12,9	-	35,5	-	-	29,0	25,8	3,2	6,5	-
Yaş	51 yaş ve üzeri	F -	40	2	-	10	6	2	30	-	2	16	6	4	2	-
		% -	66,7	3,3	-	16,7	10,0	3,3	50,0	-	3,3	26,7	10,0	6,7	3,3	-
$X^2=69,818$ $p=0,000^*$								$X^2=97,693$ $p=0,000^*$								

* $p<0,01$, ** $p<0,05$

Tablo 3'e göre katılımcıların cinsiyetleri ile genel olarak seyahat amaçları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmezken, Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni ile arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,000$) olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bayların % 6,9'unu oluşturan 16 kişi Süphan Dağı'nı macera amaçlı tercih etmekteyken, bayan katılımcıların hiçbirisi macera amaçlı Süphan Dağı'nı tercih etmediğini belirtmiştir. Katılımcıların medeni durumları ile genel olarak seyahat amacı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmezken, Süphan Dağı'nı tercih etme nedenleri arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Bu farklılıkta da macera amaçlı ziyaret etme göze çarpmaktadır. Evlilere oranla bekarlar daha çok macera amaçlı Süphan Dağı'nı tercih etmişlerdir.

Öğrenim durumu ile genel seyahat amacı arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Buna göre öğrenim düzeyi yüksek olan katılımcıların genel olarak doğal çekicilikleri görmek amacıyla daha fazla seyahat ettikleri görülmektedir. Katılımcıların öğrenim durumu ile Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni arasında ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Katılımcıların yaşları ile genel olarak seyahat amaçları arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Bu doğrultuda her yaştan katılımcının seyahat amaçlarının başında doğal çekiciliklerin önemli yer tuttuğu, ek olarak iş seyahati amaçlı seyahat eden katılımcıların yaşları ise 41 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşları ile Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni arasında da anlamlı bir farklılık ($p=0,000$) tespit edilmiştir. Buna göre macera için Süphan Dağı'nı tercih etmiş katılımcılar 20 – 40 yaş arasındaki yaş grubu olup 41 yaş ve üzeri hiçbir katılımcı macera amaçlı Süphan Dağı'nı tercih etmedikleri görülmektedir.

Tablo 3'ün devamı incelendiğinde katılımcıların gelirleri ile genel olarak seyahat amacı arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,001$) olduğu görülmektedir. Buna göre dağ turizmi amaçlı seyahat edenlerin gelirleri 851TL ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların gelirleri ile Süphan Dağı'nı tercih etme nedeni arasında da anlamlı farklılık ($p=0,000$) bulunmuştur. Bu durum özel ekipman gerektiren dağ turizm çeşitlerinin (tur kayağı, tırmanış) daha yüksek gelir grupları tarafından tercih edildiğini, 850TL ve altında geliri olan katılımcıların ise bu faaliyetler için Süphan Dağı'nı tercih etmediğini göstermektedir. Bir diğer özel ekipman gerektiren faaliyet olan yamaç paraşütünün 2001TL ve üzeri gelir gruplarının tercih ettiği gözlemlenmektedir.

Tablo 4’ün Devamı: Katılımcıların Demografik Özellikleri ile Bazı Seyahat Bilgilerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Ki-Kare Analizi Sonuçları

Demografik Özellikler	Genel olarak seyahat amacı								Süphan Dağı’nı tercih etme nedeni								
	Profil	Tarihi ve kültürel varlıkları ziyaret	Doğal çekicilikleri yerinde görmek	İş seyahatleri	Aile/dost/akraba ziyaretleri	Dinlenme/ eğlenme	Dağ (tırmanış) turizmi	Diğer	Doğa Yürüyüşü	Macera	Tur Kayağı	Doğal Çekicilikler	Coğrafik Özellikleri	Yamaç Paraşütü	Tırmanış	Diğer	
850TL ve altı	F	-	6	-	2	4	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-	
	%	-	50,0	-	16,7	33,3	-	-	50,0	-	-	50,0	-	-	-	-	
851-2000TL arası	F	4	54	-	10	4	12	-	32	4	2	24	14	-	6	2	
	%	4,8	64,3	-	11,9	4,8	14,3	-	38,1	4,8	2,4	28,6	16,7	-	7,1	2,4	
2001-3000TL arası	F	16	54	4	14	14	12	-	36	10	6	28	20	2	12	-	
	%	14,0	47,4	3,5	12,3	12,3	10,5	-	31,6	8,8	5,3	24,6	17,5	1,8	10,5	-	
3001TL ve üzeri	F	10	44	-	2	6	8	4	20	2	2	12	18	12	4	4	
	%	13,5	59,5	-	2,7	8,1	10,8	5,4	27,0	2,7	2,7	16,2	24,3	16,2	5,4	5,4	
		$X^2=43,336$ $p=0,001^{**}$								$X^2=53,252$ $p=0,000^*$							
Memur	F	8	43	-	10	16	12	-	27	2	4	22	20	6	8	-	
	%	9,0	48,3	-	11,2	18,0	13,5	-	30,3	2,2	4,5	24,7	22,5	6,7	9,0	-	
İşçi	F	2	12	-	-	-	2	4	6	4	-	2	4	-	2	2	
	%	10,0	60,0	-	-	-	10,0	20,0	30,0	20,0	-	10,0	20,0	-	10,0	10,0	
Emekli	F	2	24	2	-	2	4	-	14	-	-	10	8	-	2	-	
	%	5,9	70,6	5,9	-	5,9	11,8	-	41,2	-	-	29,4	23,5	-	5,9	-	
Öğrenci	F	-	17	-	8	6	2	-	11	2	-	14	-	-	6	-	
	%	-	51,5	-	24,2	18,2	6,1	-	33,3	6,1	-	42,4	-	-	18,2	-	
Serbest Meslek	F	4	12	-	-	-	-	-	4	-	2	4	6	-	-	-	
	%	25,0	75,0	-	-	-	-	-	25,0	-	12,5	25,0	37,5	-	-	-	
Diğer	F	14	50	2	10	4	12	-	32	8	4	18	14	8	4	4	
	%	15,2	54,3	2,2	10,9	4,3	13,0	-	34,8	8,7	4,3	19,6	15,2	8,7	4,3	4,3	
		$X^2=105,756$ $p=0,000^*$								$X^2=68,069$ $p=0,001^{**}$							

* $p<0,01$, ** $p<0,05$

Katılımcıların meslekleri ile genel olarak seyahat amaçları arasında anlamlı bir farklılık ($p=0,000$) olduğu ve tüm meslek guruplarının genel olarak seyahat amaçları arasında doğal çekicilikleri yerinde görmenin önemli bir payı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların meslekleri ile Süphan Dağı’nı tercih etme nedeni arasında da anlamlı bir farklılık ($p=0,001$) olduğu tespit edilmiştir. Buna göre tüm meslek guruplarının dağın doğal çekicilikleri ve doğa yürüyüşü amaçlı Süphan Dağı’nın daha ağırlıklı olarak tercih ettiği gözlemlenmiştir. Medeni durum ile Süphan Dağı’nı tercih etme nedeni arasındaki ilişki incelendiğinde; evli katılımcıların bekar katılımcılara oranla Süphan Dağı’nı coğrafi özellikleri nedeni ile daha fazla tercih ettiği görülmektedir. Meslek değişkeni ile genel olarak seyahat amacı arasındaki ilişki incelendiğinde tüm meslek guruplarının daha çok doğal çekicilikleri yerinde görmek amacıyla seyahatlere katıldıkları tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dağ ve kış sporları turizmi devlet tarafından desteklenen turizm çeşitlerindedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007), tarafından yayınlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 kapsamında Türkiye’de alternatif turizm pazarına dayalı ürünler araştırılarak bölgesel ve yerel bazda kapasite arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması ve bu değerlerin pazarlamasını hedeflenmektedir. Bu doğrultuda dağ ve kış turizmi üzerine durulması gereken önemli turizm türlerindedir. Süphan Dağı sahip olduğu doğal ve jeolojik özellikleriyle önemli bir dağ ve kış turizmi merkezi olabilir. Dağcılıkla ilgili turizm çeşitlerinin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği açısından Süphan Dağı’nın sahip olduğu turistik potansiyel ile turistik talebin özelliklerinin bilinmesi ve talebe uygun turistik yapılanma son derece önemlidir.

Araştırmada Süphan Dağı’nı tercih eden turistlerin %66,9’u lisans ve üstü eğitilmiş kişilerden oluşmaktadır. Ceylan ve Demirkaya (2007) tarafından Davraz Dağı’nın turizm potansiyeli ve sorunlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmada da lisans ve üstü eğitilmiş kişilerin %43,3’lük bir oranda olduğu bulgulanmıştır. Her iki çalışmada dağ turizminin eğitim seviyesi yüksek kişiler tarafından tercih edildiği gözlenmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça dağlara, doğaya ve doğa temelli turizm çeşitlerine olan ilgi ve talebin arttığı düşünülmektedir.

Katılımcıların Süphan Dağı’nı ziyaret etme kararlarında belirgin olarak aile/dost/akraba tavsiyesi (%40,1) ile dağcılık organizasyonları (%26,8) etkili olduğu gözlenmektedir. Seyahat acentaları ve tur operatörlerinin etkisi sadece %1,4 oranında olmuştur. Benzer şekilde Günel (2005) tarafından Mardin’de yapılan bir çalışmada bilgi kaynakları arasında seyahat acentaları/tur operatörleri payının oldukça az (%9,3), akraba/arkadaş payının ise oldukça yüksek (%36) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nin tanıtımında ağızdan ağza reklamın önemli bir yer tuttuğunu, seyahat acentaları ve tur operatörlerinin çok yetersiz olduğunu göstermektedir. Yurt içi ve yurt dışında yapılacak etkili tanıtım faaliyetleri turistik talebi arttırabilir. Ayrıca doğa turizmi alanından uzmanlaşmış seyahat acentalarının ilgisini bölgeye çekmek ve doğa temelli turların organize edilmesi için turizm paydaşları ile ortak faaliyetler planlamak bölge için yararlı olacaktır. Turizm faaliyetlerinin gelişmesine yönelik çabaların bölge ekonomisine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı’na göre (2014), Süphan Dağı tırmanışı için en uygun zaman Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarıdır. Bu durum araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmada Şubat ayında da (%16,9) dağa tırmanan katılımcıların sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu Süphan Dağı’nın, profesyonellik ve dağcılık ekipmanı gerektiren kış tırmanışı için de dağcılar tarafından tercih edildiğinin bir göstergesidir. Ancak yılın 5-6 ayı karla kaplı olan Süphan Dağı’nda kış sporu tesislerinin olmayışı, kış turizmi adına çok büyük

bir eksiklik ve kayıp olarak düşünülmektedir. Kış turizm çeşitlerine yönelik alt ve üst yapı yatırımlarıyla kayak, kış sporları, snowcat ski, kar kayağı, heliksi vb. kış sporları faaliyetlerin yapılabileceği uygun bir turistik destinasyondur. Gerekli yatırımların yapılması durumunda kış aylarında da Süphan Dağı'na yönelik büyük bir turizm talebinin olabileceği öngörülmektedir.

Somuncu (2004) dağcılarını, “doğa dostu” ya da “çevreye duyarlı” kimseler olarak tanımlamaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular da bu ifadeyi doğrular niteliktedir. Süphan Dağı tırmanışında doğal özelliklerin önemli bir rolünün olduğu görülmektedir. Katılımcılar genellikle doğa yürüyüşü (%33,1), doğal çekicilikler (%24,6), dağın coğrafik özellikleri (%18,3) ve tırmanış (%7,7) amaçlı tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Tırmanışın süresince katılımcıların %45,8'i Van Gölü manzarası, %26,1'i tektonik oluşumlar (krater gölleri), %12,7'si güneşin doğuşu/batışı çok etkilediklerini ifade etmişlerdir. İçöz (2001) tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarının karşılanması tüketicinin tatmininde önemli rol oynadığını ifade etmektedir. Süphan Dağı'nın doğal özelliklerinden dolayı tırmanış yapan dağcıların tatmin olduklarını söylemek mümkündür. Süphan seyahatinden memnun ayrılan kişilerin kişisel web hesaplarından, ağızdan ağza tanıtımla vb. şekilde çevresindeki insanlara olumlu izlenimlerini aktarabilecekleri, gönüllü tanıtım neferleri olabilecekleri düşünülmektedir. Tırmanışı gerçekleştiren kişilerin bir kısmı da Türkiye Dağcılık Federasyonu üyesi veya doğa sporları kulüplerine üyedirler. Federasyonun veya kulüplerin faaliyet raporlarında Süphan Dağı tırmanışlarına yer vermeleri önemli bir tanıtım aracı olabilmektedir.

Süphan Dağı seyahati boyunca katılımcılar en çok rehberlik hizmeti (%32,4), yeme-içme (%15,5) ve bölge halkının misafirperverliğinden (13,4) olumlu etkilenmişlerdir. Bu verilere bağlı olarak bölge halkının turizme hazır olduğunu ve turistlere karşı olumlu tutumlarının olduğunu söyleyebiliriz. Süphan Dağı'na tırmanan katılımcıların %42,3 iki ve daha fazla tırmanış yapmışlardır. Bu oran dağcıların önemli bir kesiminin önceki seyahatlerinde yöreden memnun ayrıldıklarının bir kanıtı olarak düşünülmektedir.

Süphan Dağı'nın en önemli sorunları, ulaşım (%37,3) ve konaklama (%25,4) olarak tespit edilmiştir. Süphan tırmanışlarının yapıldığı Adilcevaz ilçesine en yakın hava alanları olan Muş Havaalanı 150 km, Van Havaalanı 170 km uzaklıktadır. Bitlis Tatvan arasında yapımı düşünülen havaalanı ulaşım sorununu önemli ölçüde çözecektir. Dağa tırmanışın gerçekleştiği başlangıç rotalarında konaklama tesisi, dağ evi ve sabit kamp çadırları bulunmamaktadır. Kışkılı, Aydınlar, Harmantepe, Aygır Gölü, Yıldız ve Çanakyayla Köylerinde tırmanış yapan dağcılara hem konaklama imkânı sağlamak hem de bölge kültürünü tanıtmak için bölgenin mimari yapısına uyum dağ evlerinin inşası Süphan Dağı'na olan talebi arttıracaktır. Kaçkar Dağları'nda olduğu gibi sabit kamp çadırlarının

bulundurulması tırmanışçılara kolaylık sağlayacağı gibi yöre ekonomisine de önemli katkılar sağlayabilecektir.

Literatürde Süphan Dağı'nın turistik potansiyeli ve turistik önemi üzerine yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu araştırma Süphan Dağı'nı turizm perspektifiyle ele alan ilk araştırma olması açısından önemlidir. Bu yönüyle gelecek araştırmalara yol gösterici olabilir. Araştırmanın zaman, maliyetten kaynaklanan belli bir katılımcıyla sınırlı kalması eksik yönüdür. Ancak bölgesel bazda yapılan bir araştırma olması, bölgeyle ilgili yapılacak diğer turistik destinasyon araştırmalarına öncülük edebilecek olması açısından önemlidir. Diğer yandan bu araştırmanın sonuçları mülki idare amirleri, yerel yönetim mensupları ve turizm paydaşları için bir fikir kaynağı teşkil edebilecektir.

KAYNAKÇA

- Akoğlan Kozak, M. ve Bahçe, A. S. (2009). *Özel İlgi Turizmi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Avan, A. (2010). *Konya'yı Kültürel Amaçlarla Ziyaret Eden Yabancı Turistlerin Satın Alma Karar Sürecinin Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beedie, P. ve Hudson, S. (2003). "Emergence of Mountain-Based Adventure Tourism", *Annals of Tourism Research*, 30 (3), s.625-643.
- Bülten13 (2008). Süphan Dağı, 43 (4), Eylül-Ekim- Kasım-Aralık (Özel Sayı) 2008, s. 8-11.
- Ceylan, S. ve Demirkaya, H. (2007). "Davraz Dağı'nın Turizm Potansiyeli ve Sorunlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (13), s. 27-43.
- Çevirgen, A. (2004). "Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), s. 45-67.
- Doğaner, S. (1991). "Dağ Turizmine Coğrafi Bir Yaklaşım: Uludağ'da Turizm", *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, s.137-160.
- Emir, O., Kılıç, İ. ve Temeloğlu, E. (2010). "Yerli Turistlerin Seyahat Özellikleri İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), s.197-221.

- Emir, O. ve Avan, A. (2010). “Yabancı Turistlerin Satın Alma Karar Sürecinde Kültürel Varlıkların Etkisi: Konya Örneği”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.204-219.
- Gee, C., Makens, J. ve Choy, L. (1994). *The Travel Industry*, Von Nostrand Rainhold, New York.
- Gül, A. (2013). Süphan Dağı Hakkında Kişsel Görüşme, Türkiye Dağcılık Federasyonu Bitlis İl Temsilcisi ve Süphan Doğa Sporları Derneği Başkanı.
- Günel, V. (2005). “Mardin İline Gelen Yerli Turistlerin Profil ve Turistik Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3(2), s. 55-67.
- Gürbüz, A. (2005). Kastamonu’ya Gelen Yerli Turist Profilini Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (2), 75-92.
- Hazar, A. (2007). Spor ve Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Holden. (2000). *Environment and Tourism*, Routledge Taylor and Francis Group, London. New York.
- İçöz, O. (2001). *Turizm İşletmelerinde Pazarlama İlkeler ve Uygulamalar*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Kozak, N. (2012). *Genel Turizm Bilgisi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Köşker, H. (2001). *Van`ın Turizm Potansiyeli ve Geliştirilebilir Turizm Çeşitleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Lee, T. H. ve Crompton, J. (1992). “Measuring Novelty Seeking in Tourism”, *Annals of Tourism Research*, 19, s.732-751.
- Mahruki, N. (1996). *Bir Hayalin Peşinde, Yedi Zirveler Batı Yarı Küre ve Antartika*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Özgülbaş, O. (2011). “Van Gölü'nün Kirpiği Süphan Dağı”, *Uçantürk Dergisi*, Temmuz- Ağustos 2011, (531), s. 14-21.
- Patrick, J. (2002). “ An Examination of Golf Vacationer Novelty”, *Annal of Tourism Research*, 29 (2), s.384-400.
- Pırnar, İ. (2005). “İzmir İli İçin Turizmin Yeri ve Geliştirme Önerileri”, *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 12 (1),s.47-60.

- Somuncu, M. (2004). “Dağcılık ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yararar ve Ekonomik Bedel”, *Ankara Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2 (1), s.1-21.
- Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S. ve Pomfret, G. (2003). *Adventure Tourism, The New Frontier*, Burlington, Butterworth-Heinemann.
- Şenol, F. (2008). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Ülker, İ. (1992). *Dağ Turizmi*, T.C. Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Walton, J. K. (2005). *Histories of Tourism: Representation, Identity and Conflict*, Channel View Publication, Clevedon. Buffalo. Toronto.

İnternet Kaynakçası

- Ay, G. (2006). Bitlis, <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=2602307>
Erişim Tarihi: 07.11.2014.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, (2014). Dağcılık, <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9892/dagcilik.html>
Erişim Tarihi: 07.10.2014.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. (2014). Kış Sporları Turizm Merkezlerine İlişkin Genel Bilgiler, <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,10177/kis-sporlari-turizm-merkezlerine-iliskin-genel-bilgiler.html> Erişim Tarihi: 07. 11. 2014.
- Türkiye Dağcılık Federasyonu, (2014). Tescilli Dağcılık Kulüpleri, <http://www.tdf.gov.tr/aktif-dagcilik.pdf> Erişim Tarihi: 07. 08. 2014.
- Wikipedia Özgür Ansiklopedi, (2014). Dağcılık, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Da%C4%9Fc%C4%B1%C4%B1k> Erişim Tarihi: 07.10.2014.